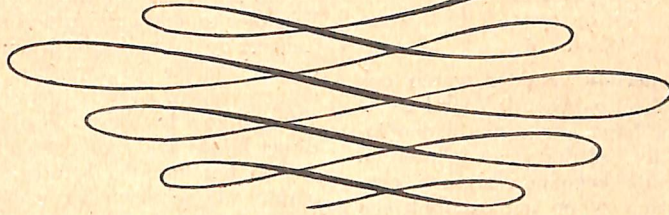

van Mens tot Mens

Orgaan van de Vereniging voor Maatschappelijk Werk op Humanistische grondslag „Humanitas” onder redactie van T. van Grootheest en C. M. Swiebel. Administratie-adres: J. W. Brouwersstraat 16, Amsterdam-Z.

Wat moet ik doen?

Zoudt u schrijven aan een schimmige figuur, die in een weekblad onder pseudoniem alle 'levensvragen' een-twee-drie beantwoordt? Duizenden doen dat. Zij leggen in brieven hun intieme problemen open — zijn blijkbaar toch ergens heel eenzaam, zonder hecht plechtanker.

Over dit verschijnsel schreef Bas Roodnat in 'P.S.' het zaterdag bijvoegsel van 'Het Parool' een belangwekkend artikel, dat wij hierbij in 'van Mens tot Mens' afdrukken.

Wij zouden hieraan de vraag willen verbinden, hoe het komt, dat blijkbaar heel veel mensen in moeilijkheden verkeren, die er niet toekomen aan te kloppen b.v. bij een instelling voor maatschappelijk werk of een andere instantie, die daarvoor in aanmerking komt, doch wel bereid zijn aan een of andere anonieme dame (?) hun problemen bekend te maken. Is dit onbekendheid met doel en werkwijze van het maatschappelijk werk, is het angst voor het 'instituut'?

Graag zouden wij uw mening daar eens over vernemen, welke dan zo mogelijk in een volgend nummer 'van Mens tot Mens' zal worden afgedrukt.

DUIZENDEN WANHOOPSKRETEN OVERSTROMEN WEKELIJKS REDACTIES VAN VROUWENBLADEN

Gesteld, dat u plotseling tot de ontdekking komt, dat uw 22-jarige zoon verslaafd is aan verdovende middelen.

Gesteld dat u een meisje bent van 25 jaar, dat er in uw familie veel t.b.c. voorkomt, dat u verloofd raakt met een jongen, wiens vader en oom aan kanker zijn gestorven, dat deze jongen daarom in zijn toekomstig huwelijk geen eigen kinderen aandurft, omdat hij vreest hen erfelijk te belasten, dat u zelf echter zo naar een kind verlangt, dat u dat risico, als het inderdaad zou bestaan, wél aandurft.

Gesteld, dat u er na een ogenschijnlijk gelukkig huwelijk van jaren achter komt, dat uw man (respectievelijk vrouw) een vriendin (vriend) heeft.

Gesteld, dat u als vrouw van ongeveer vijftig jaar na twee buiten uw schuld volslagen mislukte huwelijken beleefd te hebben, een man ontmoet, met wie u toch nog aan het opbouwen van wat laat levensgeluk wilt beginnen, maar dat deze man getrouwd is met een vrouw, die echter ondubbeltzinnig de wens tot een scheiding uit.

Gesteld, dat u op een kwade dag moet ontdekken, dat uw meest geliefde broer gearresteerd is wegens homoseksuele omgang met minderjarigen.

Gesteld, dat uw verloving dreigt te mislukken door geloofsverschillen.

Gesteld ten slotte, dat u deze problemen niet alleen aankunt en dat u dus advies nodig heeft. Wat zou u doen?

Mysterieuze figuur

De ervaring heeft geleerd, dat een niet te verwaarlozen aantal mensen, dat met deze en dergelijke vraagstukken worstelt, brieven gaat schrijven aan min of meer mysterieuze figuren, die op de redacties van de meeste wekelijks verschijnende damesbladen de brievenrubrieken verzorgen. Zij dragen namen als Lita, Helga, Mariët of Alma. Voor een deel worden de wekelijks binnenstromende probleempjes en problemen in de redactionele kolommen behandeld. Deze onder initialen of schuilnamen ('blozekriekske, meermin' of gewoon mevrouw B. B. te A.) openbaar gemaakte brieven zijn echter maar een heel klein topje van de ijsberg, die voor het allergrootste deel onder het oppervlak van de persoonlijke beantwoording verborgen blijft. De voorbeelden, waarmee dit verhaal begon, zijn niet verzon-

nen, maar geven in het kort slechts op enige detailpunten veranderde inhoud weer van enkele brieven, die binnenkwamen bij een van de grootste damesbladen van ons land. Zij werden vanzelfsprekend niet in het openbaar behandeld. De afzenders kregen een persoonlijk antwoord in hun brievenbus. Zij vormen slechts een min of meer willekeurige greep uit een veelheid van binnengekomen post, waarin de schrijfsters (en ook schrijvers) hun vraagstukken uiteenzetten en daarbij afdalen tot de meest intieme details.

Naoorlogse bloei

Brievenrubrieken met dit zeer speciale karakter waren ook voor de oorlog in ons land niet geheel onbekend. Vooral na de bevrijding echter werden zij door bijna alle damesbladen ingevoerd en konden zij uitgroeien tot een der meest gelezen en besproken rubrieken. Waarschijnlijk begonnen als een eenvoudige 'klanten-service' verschaffen zij op het ogenblik een volledige dagtaak aan complete staven.

Ik kan u niet precies vertellen, hoeveel brieven er per week gemiddeld op de redacties binnenkomen. Ik ben er echter vrij zeker van, dat het getal dicht bij de duizend dan de vijfhonderd ligt. Daar zitten echter heel veel huishoudelijke probleempjes bij, zoals vragen over het verwijderen van inktvlekken uit kleding, over het lijmen van porselein, het luchten van meubelen, het opbergen van markiezen, enz., enz. Gemiddeld enkele honderden brieven per week echter zijn gewijd aan belangrijker zaken.

Er schijnen bij voorbeeld in ons land duizenden meisjes en vrouwen rond te lopen, die gebukt gaan onder een minderwaardigheidscomplex, omdat hun huid te vet, te schraal, schilferig of puisterig is, omdat hun benen te dik of te dun zijn, hun buste te klein of te groot is.

Op een gegeven moment grijpt een deel van hen naar de pen en schrijft een brief:

'Ik schrijf u deze brief, om een discrete en tere kwestie met u te bespreken, waarin ik gaarne uw advies zou horen. Bij een aardige verschijning behoort een normaal ontwikkelde buste. Dat is bij mij niet het geval, zodat ik onmogelijk in een badpak kan lopen. Daar ik niet in de stad woon, ben ik met die zaken niet op de hoogte.' Of (van een vrouw, die last heeft van uitvallende haren): 'Ik sukkel hier nu al vijftien jaar mee en word er soms wanhopig onder. Natuurlijk, er zijn erger dingen in de wereld, maar het geeft een vrouw nu eenmaal meer zelfvertrouwen, als ze weet, dat ze er behoorlijk uitziet.' Of: 'Het beneemt me alle werklust en levenslust. Mijn hele leven is er door kapot en ik kan nooit eens echt vrolijk zijn. Ik ben gewoon futloos,' van een meisje met hardnekkige puistjes in het gezicht. Een ander heeft last van bobbel op haar dijen, een tweede van een naar haar smaak te slappe buik en een derde schrijft zonder het zo geestig te bedoelen: 'Ik zit voortdurend met mijn figuur in mijn maag.'

Zo talrijk en zo gelijkkluidend zijn deze brieven over allerlei zaken, die in het gewone spraakgebruik taboe zijn of die slechts met een lachje worden aangeduid, dat men bij een der bladen voor de beantwoording stencils en drukwerkjes heeft laten maken met aanwijzingen over borst- en buikspieroefeningen en over diverse soorten zeep en schoonheidsmiddelen. En dan is een heel grote groep van de binnenkomende post gewijd aan verkeringsmoeilijkheden. Ook hier een verbijsterende openhartigheid: als wij alleen thuis zijn, wil mijn verloofde altijd dit of dat en mag dat nu maar zo? of 'Ik heb eigenlijk nog nooit vaste verkering gehad. Nu ben ik verliefd geworden op een jongen van 29 jaar oud. Het is al een paar maanden zo. We gaan 's avonds veel fietsen of wandelen. Maar het gekke van de zaak is, dat hij me nooit vraagt.' Volgt een uiteenzetting van wat de schrijfster als oorzaken van de terughoudendheid van haar galant ziet. Haar vraag: Heb ik gelijk en wat moet ik doen?

Seksualiteit

Het komt ook nogal eens voor, dat meisjes verkering krijgen met jongens, die meer geleerd hebben en dat verschil in intellectuele ontwikkeling als een probleem voorleggen. Och, het zou te ver voeren u alle problemen, die tussen verliefden bestaan, uit de doeken te doen. Zij variëren van 'Wat moet ik mijn vriend voor zijn verjaardag geven zonder dat hij het gek vindt?' tot 'Ik ben katholiek, gereformeerd, hervormd en mijn vriend is vul maar in, en zal dat wel goed gaan?'

Een niet te verwaarlozen deel van de problemen ligt direct of indirect op seksueel gebied. En denk vooral niet, dat het alleen de vrouwelijke liefdespartners zijn, die de damesbladen om advies vragen. Evenals trouwens bij de schoonheidsperikelen ('Ik heb zo'n last van kaalhoofdigheid, roos of baardharen, die direct bij de huid teruggroeien') zingen de jongens en mannen ook in het koor der liefdesproblemen hun partij mee: 'Mijn aanstaande schoonouders hebben een vriend, die mijn meisje altijd een zoen op de mond geeft. Ik heb daar bezwaar tegen, maar mijn meisje vindt dat overdreven en zegt, dat ik jaloers ben. Zij kent de man al sinds zij heel klein was. Toch vind ik dat gezoen vervelend. Heb ik gelijk en hoe moet ik het die man afleren?' Ze worden allemaal — voor zover ongeschikt voor publikatie in het blad — persoonlijk beantwoord.

De meeste van dit soort vraagstukken zijn niet zo heel erg schokkend. Maar wat denkt u van het epistel van het oudste meisje uit een gezin van twaalf kinderen, dat o.m. schrijft: 'Mijn vader is een judas. Hij haat mijn moeder tot in het diepst van zijn hart, als hij dat tenminste nog heeft. Hij gooit haar met stukken ijzer, borden, eten, flessen en weet ik al. Dat gaat zo hun hele leven al.' Uit de rest van de brief blijkt, dat de vader waarschijnlijk een psychopaat is. Het oudste meisje kan niet meer tegen de zaak op en eindigt haar brief: 'Help mij toch. Ik ben zo bang.'

Uitlaatklep

Een andere vrouw schreef een der damesbladen, dat zij een kind verwachtte van de vriend van haar man. Haar man had haar vergeven, mits zij het kind, als dat geboren was, uit het huis deed. 'Waar moet ik dat kind laten?'

Een moeder heeft een tienjarig achterlijk dochttertje. Zij gelooft, dat het kind te genezen is en wordt in die overtuiging gesterkt door een helderziende. 'Kunt u mij aan het adres van dr. Cronin helpen?'

Genoeg voorbeelden voor dit moment. Zij maken wel duidelijk, dat zich achter die rubrieken in de damesbladen een hoeveelheid werk verbergt, die heel dicht in de buurt van maatschappelijk werk komt. Ondanks het feit, dat er op het ogenblik een heel spectrum van officiële adviesbureaus van diverse gezindten bestaat, waar mensen in moeilijkheden terecht kunnen, schrijven verbazend veel mensen aan de een of andere grote onbekende. Ze zijn verbijsterd, wanhopig, onzeker, ze zitten in nood.

Wanhoop

Heel vroeger zouden zij zich misschien tot een vertrouwde huisarts, een geestelijke, een 'bovenmeester' misschien of zo maar tot een oude, wijze man of vrouw hebben gewend. Op het ogenblik veranderen maatschappijen zo snel, dat de levenservaring van oude mensen dikwijls juist ongeschikt is om op de moeilijkheden van jongeren te worden toegepast. De kerken boeten steeds meer in aan sociale betekenis. En zelfs het gezin is dikwijls niet meer de plaats, waar de kinderen hun problemen op tafel willen leggen. En bij de officiële instellingen zijn wachtkamers, die dikwijls niet de juiste omgeving zijn voor iemand, die zo dadelijk zijn hart wil gaan uitstorten. Men zoekt tevergeefs naar een zekere intimiteit. Bovendien: het is eenvoudiger, die dingen, die bijzonder zwaar op de lever liggen, op papier te zetten in de eigen, vertrouwde omgeving en ze daarna gewoon in een brievenbus te gooien. Het schrijven zelf, het zich zelf dwingen de altijd aanwezige moeilijkheden nu ook eens te formuleren, kan al een zekere opluchting betekenen. Er komen bij de damesbladen vrij veel epistels binnen, die

eigenlijk geen antwoord behoeven, omdat zij hun functie van uitlaatklep al verricht hebben.

Gevaar!

Men waakt er bij de bladen zorgvuldig tegen, dat de briefschrijvers de 'grote onbekende' te zien krijgen. In de eerste plaats zijn persoonlijke ontmoetingen natuurlijk technisch onmogelijk, omdat er te veel liefhebbers zouden komen; in de tweede plaats echter mogen er geen illusies verstoord worden. Mariët, Alma, Helga, Lita of hoe de rubriekleiders ook mogen heten, moeten een soort superwezen blijven, vaag, maar bijna alles wetend.

Ik kan niet beoordelen, of de toegenomen betekenis van de brievenrubrieken in de damesbladen goed of verkeerd is. Ik geloof echter, dat er bedenkelijke kanten aan te wijzen zijn.

Toegegeven, de bladen hebben dikwijls dokters en juristen aangetrokken, om de desbetreffende brieven te beantwoorden. En dikwijls zal men de schrijfster(-ver) aanraden daar en daar heen te gaan. Maar het gevaar bestaat toch, dat men uitsluitend afgaande op in de brief verstrekte gegevens een vrij gewichtig advies verleent. Bij voorbeeld: 'Ons huwelijk is kinderloos gebleven en wij hebben een kindje aangenomen. Het was 2½ jaar, toen het bij ons kwam. Nu is zij negen jaar. Wij hebben de voorgedij over het kind en hopen vurig, dat de moeder het niet zal komen opeisen. Moeten wij dit kind inlichten en haar zeggen, dat wij niet haar echte vader en moeder zijn?' Het antwoord van het desbetreffende blad: 'Ik wil u aanraden er niet te lang mee te wachten. De meeste meisjes van negen à tien jaar zijn juist in een periode van evenwichtigheid.'

Hier werd dus een vrij belangrijke raad gegeven, terwijl de adviseuse alleen de leeftijd van het kind kende. Maar iets, dat veel bedenkelijker is: de meeste lezeressen en dus briefschrijfsters weten niet, dat de grootste damesbladen van ons land (zij behoren op dit gebied zelfs tot de reuzen in Europa) door katholieke uitgeverij de wereld in worden gestuurd: 'Margriet' en 'Libelle' — respectievelijk uitgegeven door de Geillustreerde Pers in Amsterdam en de 'Spaarnestad' in Haarlem — bereiken met hun gezamenlijke oplage van ruim een miljoen exemplaren (volgens cijfers van dit jaar) het leeuwendeel van de dit soort lectuur lezende gezinnen.

Redactiegeheim

Officieel zijn beide bladen neutraal, in werkelijkheid worden zij geleid door in hoofdzaak katholieke redacties. Duizenden mensen zenden — zonder dat te weten — hun meest intieme problemen dus op naar katholieke adviseuses. Wij hebben gezien, dat een belangrijk deel van de vragen in de seksuele sfeer ligt. En juist op dit gebied kan het geloof van de 'grote onbekende' bij het beantwoorden van de vragen bewust of onbewust een heel grote rol spelen. Tientallen jonge mensen bij voorbeeld vragen de titels van goede boeken over het seksuele vraagstuk. Zij krijgen ze, maar van katholieke auteurs, tenzij uit de brief met zoveel woorden blijkt, dat de schrijfster iets anders wil. Ik begrijp even terug naar een der brieven, waarmee dit verhaal begon: een paar verloofden hebben kanker en t.b.c. in hun familie en vragen zich daarom af, of zij er verstandig aan doen eigen kinderen te nemen. Zij zijn bereid, als dit hun eventueel zou worden afgeraden, desnoods een kind aan te nemen.

Een gedeelte van het antwoord van het blad, aan wie zij hun problemen voorlegden: 'Inderdaad, een man mag zijn vrouw het moederschap niet met opzet onthouden. Daarmee zondigt hij tegen de natuur. Het zegt niets, dat er vele familieleden van hem aan kanker stierven, evenmin als dat jij niet sterk bent en dat er t.b.c. voorkomt in jouw familie,' en 'Dit is werkelijk moeilijk voor je, vooral omdat je verloofde niet in God gelooft. Als hij bij zijn standpunt blijft, zou ik in jouw plaats de grote stap niet doen.' Er komen meer vragen binnen over kinderbeperking. De antwoorden zijn of in bovenstaande geest of men zegt, dat op dit probleem niet wordt ingegaan.

Katholiek!

Men zal als katholiek de briefschrijvers nimmer het adres en telefoonnummer van de Nederlandse Vereniging voor Sexuele Hervorming toezenden. Toch zouden velen van hen, die immers niet katholiek zijn, met deze gegevens beter gediend zijn dan met een antwoord in bovenstaande zin.

Ook in de antwoorden op brieven, waarin vragen worden gesteld over het al of niet gewenst zijn van gemengde huwelijken, dringt de katholieke overtuiging maar al te dikwijls door: 'Jij als katholiek meisje zult toch wel weten hoe moeilijk het leven is met een andersdenkende,' of 'Een verschillend geloof is niets gedaan en geeft op den duur alleen maar moeilijkheden' en 'Inderdaad ben ik van mening dat een huwelijk tussen katholiek en gereformeerde niet goed kan gaan. Dit hangt echter niet af van de standvastigheid van de betrokken partijen. Het gaat om de overtuiging, die men heeft.'

Ja, zelfs huwelijken tussen hervormden en gereformeerden worden bij voorkeur afgeraden. Het feit overigens, dat bij voorbeeld een gereformeerd meisje vraagt of zij wel met een hervormde jongen kan trouwen, wijst er wel op, dat de vraagsteller niet op de hoogte is met de religieuze achtergrond van haar zich als neutraal aandienend lijfblad.

Te eenzijdig

Nog een brief uit het begin van dit verhaal: een ongeveer vijftigjarige vrouw doet een aangrijpend verhaal van haar twee mislukte huwelijken. Zij heeft een paar kinderen, maar verlangt innig naar de bijstand en vriendschap van een man. Zij ontmoet een man van wie zij gaat houden. Deze man is getrouwd met een vrouw, die echter om allerlei redenen graag wil scheiden. Ook de man heeft een kind, maar de briefschrijfster is graag bereid dit kind met zijn vader in haar gezin op te nemen. Wat moeten wij doen?

Uit de brief blijkt duidelijk, dat de vrouw niet katholiek is. Zij zegt namelijk, een joodse te zijn. Uit de brief blijkt ook nergens, dat de man katholiek is.

Als een werkelijk neutraal adviseur in deze moeilijke kwestie een raadgeving zou aandurven, zou hij althans de mogelijkheid van een scheiding niet uitsluiten. Het antwoord van het blad echter: 'Het is inderdaad heel erg, dat u het met uw beide huwelijken zo slecht hebt getroffen. Gelukkig zijn uw kinderen echter gevrijwaard van een heleboel ellende. Dat is iets dat voor u, als moeder, toch wel het zwaarst moet wegen.

Wat u nu echter wilt gaan doen, houdt voor hen een bedreiging in en ook voor het kind van die man. Denkt u eens even in wat dit voor hen is! Uw kinderen zouden een vader krijgen, van wie ze onmogelijk kunnen houden. Hij is immers een volkomen vreemde voor hen; er zijn helemaal geen natuurlijke banden. Evenmin als u zich over zijn kind kunt ontfemen. Niemand garandeert u, dat het u accepteert. Hier tellen goede bedoelingen en voornemens niet mee. U moet ook de man aanmoedigen op zijn plaats te blijven en iedere relatie zonder meer af te breken.'

Scheiden - taboe

En bij elk ander probleem, waar een eventuele scheiding ook maar om de hoek komt kijken, staat het antwoord voor iemand, die weet, uit welke hoek de wind waait, al van tevoren vast. Ik heb over deze kant van de zaak gesproken met een der dames, belast met het beantwoorden der brieven, die op een van de grootste bladen binnenkomen.

Zij bevestigde mij, brieven te krijgen uit alle lagen van de bevolking en over de meest uiteenlopende dingen. Zij verzekerde mij ook, dat elk antwoord zoveel mogelijk in de lijn van de desbetreffende brief wordt gehouden. Maar: 'Wij kunnen nimmer een antwoord de deur uit laten gaan, dat in strijd is met onze diepstgevoelde principes.'

De brieven blijven binnenkomen. Over huwelijk en verkering, over het ongehuwde moederschap, financiële en juridische zaken, over etiquette en ruzies. Zowel mannen als vrouwen

(Vervolg onderaan pagina 4)

Iets over de geschiedenis der hulpverlening

Tekst voor een lezing gehouden te Appelscha, door de heer W. Adema

Het is mijn taak u iets te vertellen van de vroeger en nu bestaande mogelijkheden om hen, die niet in staat waren of zijn in eigen levensonderhoud te voorzien, door welke oorzaak dan ook, te helpen. Deze mogelijkheden, maatschappelijk werk, sociale zorg, zijn nu, zulks in tegenstelling tot vroeger, belichaamd in vele wetten en regelingen van overheidswege, terwijl de instanties, die vroeger de taak van bedeling vervulden, diaconieën en particuliere verenigingen, gedeeltelijk op de achtergrond zijn geraakt. Deze ontwikkeling is in de laatste jaren vrij snel gegaan.

Welke mogelijkheden bestaan er nu en hoe zijn deze te onderscheiden? Een opsomming zonder meer zou de niet-ingewijde gemakkelijk in verwarring kunnen brengen. Bovendien zal een terugblik in de historie niet alleen interessant zijn, maar ook de tegenwoordige constructie beter doen herkennen en waarderen. Want helpen is zo oud als de mensheid zelf en door alle tijden heen zijn er vormen van menselijk hulpbetoon te herkennen als gevolg van menselijke verbondenheid. Andere tijden, andere zeden. Dit heeft men ook te bedenken bij de kennismaking met deze oude vormen van hulpverlening. Men kan deze vormen nu eenmaal niet beoordelen naar de tegenwoordige omstandigheden en opvattingen, maar moet trachten deze te zien tegen de achtergrond van die historische tijd.

Voor alle tijden kan men zich wel afvragen wat de motieven zijn voor de hulpverlening, welke doeleinden men er mee beoogt, wie ze uitvoert en welke de middelen zijn.

Eerst daarom een korte blik in de historie.

De Egyptische koningen, enige duizenden jaren geleden, waren alleenheersers met absolute macht. Toch hadden zij bepaalde normen ten aanzien van hun houding en gedragingen tegenover hun onderdanen in acht te nemen. Hulpverlening behoorde hier ook toe. Zo lieten sommigen zich noemen 'bolwerk der eenvoudigen' of 'stut der ellendigen.' Na hun dood, staande voor de Rechtbank van het Laatste Oordeel trachtten zij hun rechters te overtuigen van gedane goede werken als:

Vervolg van pagina 3

schrijven, de mannen weliswaar veel minder, maar dikwijls juist over de grote problemen.

De schrijfters en schrijvers hunkeren naar een beetje persoonlijke belangstelling: 'Lieve mij onbekende mevrouw. Mag ik u ook eens om hulp vragen?' Zij zoeken de sfeer, die hun kennelijk niet wordt verschaft in de talloze maatschappelijke, medische en andere bureaus. Men heeft daar immers te maken met mannelijke of vrouwelijke ambtenaren, die, hoe hartelijk en begripvol ook, toch altijd de vertegenwoordigers(sters) blijven van grote apparaten. Misschien begrijpen de mensen die apparaten niet, als zij al van hun bestaan afweten.

Misschien wantrouwen zij ze een beetje.

BAS ROODNAT

'Ik heb de arme niet in zijn bezit gekrenkt... Ik heb niet gedoogd, dat men honger leed, ik heb brood aan de hongerende gegeven, water aan de dorstende, kleren aan de naakte, een boot aan hem, die er geen had.'

In het Oude Testament is een vrij groot deel van de vermaningen der profeten gericht tegen de machtigen, die de armen onderdrukken. De joodse wetgeving moet men eigenlijk meer zien als een beschrijving van zedelijke eisen, van ethiek dus. Verlangd wordt hulpverlening aan de armen en bescherming van weduwen en wezen als een Jahwe welgevallig werk.

Ook het Nieuwe Testament neemt de armen in bescherming. Ik moge wijzen op Matth. 25 : vr 35 en 36, welke luiden: 'Ik ben hongerig geweest en gij hebt mij te eten gegeven. Ik ben dorstig geweest en gij hebt mij te drinken gegeven. Ik was een vreemdeling en gij hebt mij geherbergd. Ik was naakt en gij hebt mij gekleed. Ik ben krank geweest en gij hebt mij bezocht. Ik was in de gevangenis en gij zijt tot mij gekomen.' De traditie heeft hieraan later toegevoegd 'het begraven van lijken,' ook bij de Grieken als grote deugd beschouwd. Deze uitspraken staan bekend als de zeven barmhartigheden, welke de Christen zijn medemens heeft te betonen.

Terloops moge hier worden gewezen op de frapante gelijkenis met de eerder genoemde pleitrede van de Egyptische pharao's om in het dodenrijk der goden te worden opgenomen.

Het zijn deze barmhartigheden, die de grondslag vormden van het latere liefdadigheidswerk der christelijke kerken. De kloosters werden centra van weldadigheid. Bij deze kloosters ontstonden gasthuizen waar zieken, reizigers en zwervers werden opgenomen en waar aan de armen voedsel en kleding werd verstrekt. Zo was en bleef eeuwen lang lering van nood, taak en recht van de kerk.

In de middeleeuwen werd naast de kerk ook door de welgestelden gegeven en wel met milde hand. Deze overvloedige liefdadigheid vond niet alleen, of zelfs niet in hoofdzaak oorzaak in een spoedige bewogenheid van het middeleeuwse gemoed. Een grote rol speelde de beloning in het hiernamaals voor de gever weggelegd. De bedelaar vervulde dus een belangrijke functie. Hij toch stelde de welgestelde in staat kwijting van schuld en toegang tot de hemel te krijgen door de laatste in de gelegenheid te stellen aalmoezen weg te geven. 'Den armen gegeven is God geleend.'

Gedurende de laatste periode van de middeleeuwen ontstonden afzonderlijke 'sieckhuizen' of leprozerieën, pok- en pesthuizen en dolhuizen. Deze inrichtingen echter vervulden geen taak van weldadigheid, maar waren bestemd om te dienen tot bescherming van de gemeenschap tegen de kwade gevolgen van besmettelijke ziekten.

De vrijgevigheid had nog een ander gevolg, namelijk een grote toename van bedelaars, welke een bedreiging voor de samenleving gingen vormen. Maatregelen konden dan ook niet uitblijven en deze waren vaak rigoureuze. Karel V stelde zware

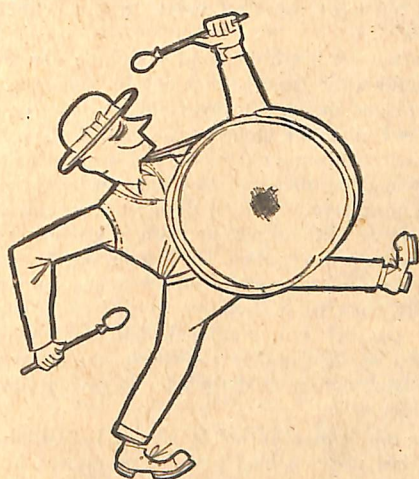
Vervolg op pagina 6

Humanitas prijsvraag 1956

De prijsvraag 1956 behoort weer tot het verleden. Ondanks alle geldinzamelingen, die er in de achter ons liggende dagen zijn gehouden, en die zo bitter nodig waren om het leed van de Hongaarse vluchtelingen te lenigen, is onze actie volledig geslaagd. Zelfs zo goed geslaagd, dat wij voor het eerst de 100.000 inzendingen zijn gepasseerd. Om precies te zijn, we

ontvingen niet minder dan 113808 oplossingen en de slagzin die de rebus inhield:

'Stel Humanitas in staat, meer en beter te helpen'
is daardoor zeker in vervulling gegaan. Hieronder treft u aan de namen en adressen van degenen, die de eerste 25 prijzen wonnen met daaronder welke prijzen dat waren.

We hebben de
eerste prijs
gewonnen
terèdekethè
teredekethè
teredekethèèè!!

Naam	Adres		Controleur
1e prijs: A. M. Pijnacker	Brielselaan 147	Rotterdam-Z	13835
2e prijs: I. Kuindersma	Kwartelstraat 19	Leeuwarden	—
3e prijs: mej. J. E. Opaan	Duvenvoorderstraat 31	Haarlem	34832
4e prijs: J. E. M. Magnus	Oostbarrierestraat 25	Hellevoetsluis	—
5e prijs: M. H. Urgt	Tolstraat 152 hs	Amsterdam	61406
6e prijs: J. v. Snippenberg	Sportlaan 42	Ede	—
7e prijs: W. Tobias	Utrechtseweg 56	Amersfoort	41389
8e prijs: G. Vollenga	Middentuindorplan 3	Haarlem	18634
9e prijs: J. A. v. Dongen	Bosbesstraat 72	Nijmegen	52481
10e prijs: A. Baltussen	Pr. Beatrixstraat 23	Elst	—
11e prijs: P. v. Ekelenburg	Drijfriemstraat 18	Den Haag	—
12e prijs: mej. G. v. Riemsdijk	Dijk B 3	Heesselt (Gem. Varik)	37912
13e prijs: Dirk Hoeven	Makassarstraat 73	Utrecht	—
14e prijs: mej. S. v. d. Hoeve	Jan Luykenstraat 8 II	Amsterdam-Z	36049
15e prijs: J. C. v. Willige-Everse	Schipperswegeling 21	Goes	43528
16e prijs: mevr. I. Verhoeven	Waterkant 83	Ens (N.O.P.)	—
17e prijs: A. Th. v. d. Shot van Loen	L. Lakenstraat 20 zw	Haarlem	59855
18e prijs: G. Kapteyn-Brommer	Entrepotstraat 31b	Rotterdam	—
19e prijs: O. Schrijver	v. Z. v. Nijeveltstraat 122	Wassenaar	—
20e prijs: B. Z. Boonstra	1e Koestraat 7	Leeuwarden	66786
21e prijs: A. G. v. Riesen	Korhoenplein 8	Arnhem	—
22e prijs: A. Uni Groen	v. Prinstererstraat 11	Alkmaar	—
23e prijs: Mw. de Groot	Esserstraat 36	Maassluis	—
24e prijs: mej. A. J. Roosendaal	De Genestetstraat 9	Haarlem	—
25e prijs: P. v. d. Linden	Voorweg 2	Vierpolders	—

De trekkingslijst wordt in de 2e helft van januari verzonden.
Alle prijswinnaars hebben inmiddels bericht ontvangen.

straffen op bedelarij en landloperij en verbod verhuizing van armen zonder toestemming van de stedelijke overheden.

Daar waar de economische omstandigheden nog het gunstigst waren, hadden deze maatregelen wel enig effect. De diaconieën werden belast met alle armenzorg en ontvingen daarvoor soms een subsidie van een of ander stadsbestuur. Zo vertoonde ons land in de 17e eeuw een tamelijk gunstig beeld ten aanzien van de bestrijding van bedelarij en van de armenzorg. Vreemdelingen verbaasden zich erover in de straten van Amsterdam geen bedelaars te ontmoeten. Vermoedelijk is dit echter niet een gevolg geweest van verrichte 'goede werken'. Bedelaars en landlopers vormden namelijk de bevolking van het Rasphuis voor mannen, opgericht in 1595 of van het Spinhuis voor vrouwen, opgericht in 1596.

Vóór 1800 werd vrijwel nimmer verband gelegd tussen economische omstandigheden en behoefte. Napoleon maakte dit onderscheid wel in een brief van 24-9-1810 aan de nieuwe arrondissementen, waaronder nu ook ons land. Gevraagd werd of de uitdeling zich niet beperkte tot het verstrekken van hulp in geld of natura. Geconstateerd werd, dat er een klasse van armen is, waarvoor arbeid de enige hulp is, welke men hun kan doen genieten. En zeer uitdrukkelijk wordt gezegd: 'Ik bedoel de arme validen.'

Zover is het in ons land nog niet en komt het voorlopig ook niet. Wel laat Koning Willem I grote openbare werken uitvoeren om daardoor de welvaart te doen toenemen en het aantal behoeftigen te doen dalen, maar zijn politiek vond geen algemene instemming.

In 'Bijdragen tot de Huishouding van de Staat' in 1817 verschenen van de hand van de bekende staatsman G. K. van Hogendorp, constateerde hij een onophoudelijk aangroeiend getal der armen, 'zo door de slechte tijden als door onberaden huwelijken.' Hij becritiseerde het geven van ondersteuning aan grote gezinnen boven de werklonen en beval de volgende remedie aan.

'Maar indien de huisgezinnen met vele kinderen van sommige van deze ontlast werden, indien zij dan geen bedelingen trokken, indien de bedelingen besteed werden aan de opvoeding der kinderen, zou daaruit een menigvuldig nut geboren worden. Zulke huisgezinnen zouden vrijblijven van de bedeling, welke altijd een soort schande gerekend wordt; de kinderen zouden een betere opvoeding genieten; de maatschappij zou van vele onkunde en onzedelijkheid verlost blijven; de staat zou goede voorwerpen voor de land- en zeedienst enz. bekomen.'

Een ander geluid laat generaal Van den Bosch een jaar later horen in zijn geschrift: Verhandeling over de mogelijkheid, de beste wijze van invoering en de belangrijke voordelen ener algemene Armeninrichting in het Rijk der Nederlanden, door het vestigen ener Landbouwende Kolonie in deszelfs noordelijke gedeelte. Een langdradige titel, welke echter geen twijfel laat over de inhoud. Hij gebruikte hierin voor het eerst de benaming 'werkklozen.' Op ruim 2 miljoen inwoners telde Nederland toen 190.000 armen, waaronder 72.000, die tot werken in staat waren. Ter vergelijking werd medegedeeld, dat Denemarken en Noorwegen met 2½ miljoen inwoners destijds 80.000 armen

telden, waarvan ruim 11.000 konden werken. Zijn optreden had stichting van de welbekende Maatschappij van Weldadigheid te Frederiksoord ten gevolge, welke ook nu nog bestaat al is het dan niet meer in de oude vorm van kolonie. Het zal niet algemeen bekend zijn, dat deze Maatschappij tegenwoordig in de zomermaanden een harer grote boerderijen beschikbaar stelt als vakantieverblijf voor schooljeugd, waarvan ook kinderen uit onze gemeente hebben kunnen profiteren.

De vraagstukken betreffende de armoede hebben destijds meer pennen in beweging gebracht en in 1852 schreef de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen een prijsvraag uit, waarvan het eerste deel luidde: 'Wat heeft men te denken van de zo algemene klacht, dat het aantal der armen in ons vaderland steeds toeneemt? Is die klacht gegrond? ...'

Het lijvige werk van J. de Bosch Kemper werd bekroond. Hij zag o.a. verbetering door het sluiten van levensverzekeringen en oprichting van goede begrafenisfondsen, als ook 'inrichtingen van voorzorg voor den oude dag.' De arbeiders zouden zelf voor verzekering moeten zorgen; de meervermogenenden zouden deze inrichtingen waarborgen van soliditeit kunnen geven. Ook wilde hij bij wijze van straf valide arbeiders met zware arbeid belasten.

Inmiddels kwamen uit het buitenland berichten van beroeringen en deze hadden ten gevolge, dat ook in Nederland staats-hervormingen plaatsvonden, o.a. door wijziging van de Grondwet. Hierin werd, ondanks groot verzet, ook de bepaling opgenomen, dat het armbestuur door de wet geregeld diende te worden. Ook toen ging alles nog niet van een leien dakje. Pas bij de derde poging kwam in 1854 de eerste Armenwet in ons land tot stand. Deze wet had niet de bedoeling om nu vanwege rijk of gemeente hulp te verlenen. De Burgerlijke Armbesturen, dus uitgaande van de gemeenten, mochten pas dan optreden als door familie, kerk of particuliere liefdadigheid niet werd geholpen. Dit was het zgn. politionele karakter van de wet, namelijk om de maatschappij te vrijwaren van de kwade gevolgen van diefstal, oproer en dergelijke als gevolg van gebrek bij bepaalde groepen.

Was tijdens de middeleeuwen het leven van liefdadigheid niet onterend en werd bedelen heel gewoon gevonden, in de 19e eeuw werd, ook door de arbeiders in het algemeen, bedeling als een persoonlijke schande gevoeld.

Als de Armenwet in 1870 wordt gewijzigd, zegt de regering in de toelichting o.a.: 'De zorg voor de armen is een zedelijke, geen burgerlijke plicht, zodat de nakoming daarvan niet op de weg van de Staat ligt. De uitoefening van liefdadigheid moet worden overgelaten aan de kerk en aan bijzondere personen en instellingen. Alleen in uiterste nood bij wijze van politietoezicht zal geholpen worden door een Burgerlijk Armbestuur om te zorgen, dat de persoon niet omkomt.'

In 1895 vond de Maatschappij tot Nut van het Algemeen het noodzakelijk een onderzoek in te stellen naar het vraagstuk der armenzorg.

De bedragen aan gezinnen verstrekt varieerden in 1894 van f 1.— tot f 2,50 per week. Het hoogste bekende bedrag was f 6.— per week bij ziekte, uitgekeerd in Reuzel N.B. Utingeradeel gaf maximaal f 4,80. Er waren ook gemeenten, die 15 cent of enkele broden gaven. In de steden was het niet beter. Dordrecht gaf aan een man, jonger dan 60 jaar f 2.— in de winter en f 1,75 in de zomer.

Geen wonder dat het Nut tot de conclusie kwam, dat de toestand geheel onvoldoende was en het rapport zegt onder meer: 'Waar het op aankomt is, dat de armoede met haar nasleep van ellende, misdaad, verdierlijking, een groot maatschappelijk kwaad is, waartegen het ook voor den Staat plicht is, den strijd aan te binden.'

Aan het rapport werd een ontwerp van wet toegevoegd, zoals deze naar de mening van het Nut diende te luiden.

Het is echter 1912 voor een nieuwe Armenwet wordt aangenomen. Ook deze wet kent geen recht op ondersteuning, hoewel het kamerlid Vliegen wel een poging deed dit recht in de nieuwe wet vast te leggen.

Deze wet is ook nu nog van kracht. Ten aanzien van de steun-

De Sectie Kinderbescherming van Humanitas zoekt dringend pleeggezinnen t.b.v. enige harer voorgedijpupillen. Welke gezinnen, bij voorkeur in Amsterdam, zijn in staat een schoolgaande jongen op te nemen en hem een prettig en liefdevol huis te bieden? Ook voor een 17-jarig werkend meisje wordt gezellig gezin gezocht in Amsterdam. Brieven met zo volledig mogelijke inlichtingen te richten aan Centr.-Bureau, Jan W. Brouwersstraat 16, Amsterdam.

De redactie van 'Van Mens tot Mens', wenst alle lezers een voorspoedig 1957 toe en veel enthousiasme bij het winnen van nieuwe leden voor 'Humanitas'.

verlening zijn vooral de art. 28 en 29 van belang. Hier is vermeld, dat de burgerlijke instelling slechts dan mag helpen als de betrokkene zich het noodzakelijk levensonderhoud niet kan verschaffen en dit ook niet ontvangt vanwege de kerk of van andere zijde. Indien steun wordt verstrekt moet deze in zodanige vorm en mate worden gegeven als met het oog op de behoeften en persoonlijke eigenschappen van de gesteunde het meest gewenst is. Aan hen, die kunnen werken, moet zoveel mogelijk steun in de vorm van loon voor arbeid worden gegeven. Als opheffing uit de toestand van armlastigheid niet mogelijk is, moet de ondersteuning zich tot de grens van het voorlevensonderhoud noodzakelijke beperken.

De Burgerlijke Ambesturen kregen dus een aanzienlijk ruimere armsgaaf, maar aanvankelijk werd vooral de laatstgenoemde bepaling vol ijver toegepast. Pas later werd meer algemeen van de ruimere armsgaaf gebruik gemaakt.

Enige tijd geleden is een rapport vervanging Armenwet door een wet Maatschappelijke Zorg verschenen, maar dit rapport kan nu buiten bespreking blijven.

Tot nu toe is alleen gesproken over armen en bedeling. Naast direct materieel gebrek, veroorzaakt door verschillende factoren als ziekte, ongevallen, werkloosheid, waren er ook nog andere zorgen. De na 1800 voortschrijdende industrialisatie had ook voor de arbeiders vergaande gevolgen. Lange werkdagen, veranderde werkwijze, kinderarbeid e.d. Tussen 1870 en 1890 kende ook het platteland en speciaal de veenstreken veel werkloosheid. Ook in Appelscha nam de in 1827 begonnen veenderij reeds in 1880 belangrijk af. Over cijfers omtrent armoede en werkloosheid in deze omgeving uit die tijd beschik ik niet. Wel is bekend, dat de toen in zwang zijnde gedwongen winkelnering ook in deze omgeving veel narigheid heeft veroorzaakt. Een staatscommissie heeft ook in deze streken een onderzoek ingesteld en de plaatsen Appelscha, Haulerwijk en Oosterwolde worden in het uitgebrachte rapport genoemd. Als deel van de arbeidswetgeving werd de gedwongen winkelnering verboden. Als eerste staatsbescherming van de arbeid moet worden genoemd de zgn. Kinderwet van Houten. Hierbij werd verboden kinderen beneden de leeftijd van 12 jaar in dienst te hebben. Huisarbeid voor kinderen bleef wel toegestaan.

In 1886 werd een enquête gehouden naar de arbeidstoestanden in ons land. Toen bleek ingrijpen van de overheid toch wel noodzakelijk. Zo werd in 1889 een nieuwe arbeidswet aangenomen, waardoor beperking van arbeid door kinderen beneden 16 jaar en door vrouwen tot stand kwam. In 1919 volgde beperking van de arbeidsduur en tegengaan van gevaarlijke arbeid door mannen.

Langzamerhand kwamen ook andere wetten en regelingen tot stand, zowel ter bescherming van de arbeiders als ter voorkoming van armoede. Als eerste sociale verzekeringswet kwam in 1901 de Ongevallenwet tot stand. Deze wet had ten doel arbeiders in verzekeringsplichtige bedrijven te verzekeren tegen de geldelijke gevolgen van ongevallen, hun in verband met de dienstbetrekking overkomen.

De verplichte verzekering van arbeiders tegen de geldelijke gevolgen van invaliditeit en ouderdom ging niet zo vlot. Oordeelt u zelf maar.

4 juni 1904 indiening van het ontwerp Kuyper;

5 mei 1911 indiening gewijzigd ontwerp Talma;

3 juni 1913 aanneming door de Eerste Kamer;

3 december 1919 inwerkingtreding.

De ziektewet, doelstelling het verstrekken van ziekgeld aan arbeiders, indien deze door ziekte hun arbeid niet kunnen verrichten, heeft eveneens een lange weg afgelegd. Tot stand gekomen op 5 juni 1913 is zij, na wijziging, van kracht geworden op 1 maart 1930 of 17 jaar later.

Een snellere werkwijze is gevolgd ten aanzien van de Noodwet Ouderdomsvoorzieningen. Ingediend op 27 november 1946 kwam deze tot stand op 24 mei 1947 en trad in werking op 1 oktober van dat zelfde jaar. Zoals bekend is wordt deze wet met ingang van 1 januari 1957 vervangen door de Algemene Ouderdomswet.

De Werkloosheidswet van 9 september 1949 is in werking getreden op 1 juli 1952. Deze wet geeft recht op uitkering bij onvrijwillige werkloosheid.

Naast deze wetten zijn er nog een aantal ministeriële regelingen, welke het mogelijk maken met rijkssubsidie hulp te verlenen aan bepaalde groepen, welke in nood verkeren of voor wie armoede dreigt. Ik noem u de regelingen voor kleine zelfstandigen (ook indien hun inkomsten door ziekte stil staan), oorlogsslachtoffers, gerepatrieerden, blinden, noodlijdende kunstenaars. Door deze verschillende maatregelen, welke in vele gevallen recht geven op hulp, is de werkingssfeer van de Armenwet belangrijk ingekrompen. Deze moet nu meer worden beschouwd als een aanvulling voor die gevallen, waarin niet op andere wijze wordt voorzien.

Al het voorgaande betrof uitsluitend de voorzieningen in direct materiële noden. Daarnaast onderkent men ook andere immateriële noden, welke mede door de ingewikkelder wordende samenleving nu meer naar voren komen. Ik noem u: zorg voor minder-validen, kinderbescherming, gezinszorg, jeugdzorg, zorg voor de ongehuwde moeder, enz. Op vele van deze gebieden werken al jaren particuliere verenigingen als AVO, Voogdijverenigingen en dergelijke, ook Humanitas behoort hiertoe. Ook voor deze gebieden toont de overheid thans grote belangstelling en verleent meermalen subsidie.

Maatschappelijk werk, sociale zorg, betekent ook meermalen ingrijpen in bepaalde vormen van samenleving. Hiervan dient men zich wel degelijk bewust te zijn. Het goede, dat de tegenwoordige tijd kan bieden, dient door samenwerking tot stand te komen, niet van boven af te worden opgelegd. Naar mijn mening behoort ook het stimuleren van verantwoordelijkheidsbesef en zelfwerkzaamheid tot een van de belangrijkste onderdelen van het maatschappelijk werk.

Ik hoop u met dit overzicht, dat uiteraard vluchtig en beknopt moest zijn, enig inzicht te hebben gegeven in de groei van en de mogelijkheid tot hulpverlening.

Geraadpleegde literatuur:

Prof. dr H. Bolkestein; Sociale Politiek en Sociale opstandigheid in de Oudheid.

A. Berger; Van Armenzorg tot Werklozenzorg.

M. Kamphuis e.a.; Helpen als Ambacht.

J. C. van Dam, e.a.; Maatschappelijke zorg in historisch perspectief.

In de tweede helft van 1956 kreeg Humanitas er weer nieuwe afdelingen bij. Het zijn: de afdelingen Schoonoord, Mepel, Musselkanaal en Winschoten, terwijl de oprichting van de afdeling Nieuw Buinen wordt voorbereid.

Een groot aantal nieuwe correspondenten nam de zorg op zich voor het contact in plaatsen waar Humanitas (nog) geen afdeling heeft, en wel in Coevorden, Bergen N.H., Beerta, Egmond aan Zee, Vreemshoop-den Ham, Suameerderheid, Giekerk, Houtgehage, Klazienaveen en Steenwijk.

Boekbespreking

Van de Raad en Daad-serie, uitg. Jan van Tuyl N.V. te Zaltbommel, lezen wij voor u:

Zo blijft u gezond. Dr. Th. H. Schlichting.

Dr. Schlichting, huisarts te Amsterdam, geeft ons in dit boekje een aantal goede wenken, die hij op een eenvoudige en prettige manier behandelt. Hij geeft ons nuttige aanwijzingen voor de lichamelijke gezondheid, hoe deze te bewaren en ziekten te voorkomen. Hiernaast besteedt hij ook aandacht aan de geestelijke gezondheid en de samenhang hiervan met de lichamelijke gesteldheid. Dat dr. Schlichting er verscheidene hoofdstukken aan besteedt kunnen wij, juist in deze tijd, erg waarderen. Het geheel is een prettig leesbaar boekje geworden, dat wij u zeker ter lezing kunnen aanbevelen.

Voed u goed en blijf gezond. Prof. dr. C. den Hartog.

Prof. den Hartog is directeur van het Voorlichtingsbureau van de Voedingsraad en als zodanig zeker ter zake kundig. Het boekje lijkt mij echter minder goed in deze reeks te passen, maar meer bedoeld voor diegenen, die de voedingsleer bestuderen en dus al op de hoogte zijn met bepaalde termen. Voor deze serie echter, die een eenvoudige voorlichting wil geven, is dit boekje m.i. te zwaar en te moeilijk.

Ziekenverpleging thuis. Zr. H. Huygen. Zr. Huygen, wijkverpleegster, geeft ons in dit boekje een grote hoeveelheid praktische wenken, die door iedereen zijn toe te passen. Zij geeft aanwijzingen, welk deel van ons meubilair wij kunnen gebruiken, als bepaalde toestellen voor de zieke niet onmiddellijk bij de hand zijn. Zij besteedt aandacht aan kleine dingen,

die men gemakkelijk over het hoofd kan zien. Dit boekje bevelen wij u van harte aan.

Voor de gezinsverzorgsters en -helpsters achten wij vooral het laatste boekje van grote waarde, terwijl het eerstgenoemde ook zeker nuttig voor haar kan zijn.

A. J. v. L.

Onderwereld N.V.

Het lezen van een boek als *Onderwereld N.V.* van Hendrik de Leeuw, uitgave Wereldbibliotheek te Amsterdam, laat mij veelal zitten met gemengde gevoelens. De schrijver heeft door medewerking van verschillende figuren en instanties in Amerika gegevens over wat men noemt 'de onderwereld' en over topfiguren, in dit vlak van de maatschappij levenden kunnen verkrijgen.

Deze gegevens worden de lezer, op min of meer populaire wijze aangevuld met opmerkingen en zienswijzen van de schrijver, in een met foto's verluchtigd en van een keurige band voor zien boek ter hand gesteld.

Meer dan de helft van deze uitgave wordt gewijd — als wij dit woord mogen gebruiken — aan de beschrijvingen van koningen, koningen in het bedrijven van allerlei soorten misdrijven, wel te verstaan. Hierna volgen een dertigtal bladzijden: misdaad geografisch bekeken en dan de laatste vijftig van de ruim twee honderd en zestig pagina's, die wel van enige betekenis zijn.

Bij het schrijven van deze laatste hoofdstukken is het blijkbaar tot de auteur doorgedrongen, dat men er niet mee kan volstaan een boek vol te schrijven over boeven, schobbejakken, schorums (u mag alle woorden, waarvan u op dit terrein ooit gehoord hebt noemen, het staat wel op een of andere bladzijde), over hun gang, hun racket en de Mafia op een wijze, die zou doen vergeten, dat het over mensen gaat en op een manier, welke ons bijna zou doen geloven, dat er toch wel een geboren misdadiger als menssoort bestaat.

Het wordt aan de lezer overgelaten om uit de veelheid — vaak emotionele — ontboezemingen te concluderen, dat er geen geboren misdadigers bestaan, maar wel mensen, die misdaden plegen, dat er omstandigheden zijn geweest, die het mogelijk hebben gemaakt, dat deze mensen werden gevormd tot een persoonlijkheid, zoals de schrijver heeft gemeend aan ons voor te stellen en ook, dat deze mensen hun misdrijven hebben kunnen begaan omdat hiertoe een voedingsbodem in de samenleving, waarin zij verkeerden, aanwezig was.

Nog niet voldoende onderkent naar mijn mening de schrijver in degene, die hij nu als slachtoffer van velerlei soort misdrijf ziet, de toekomstige gangster of racketeer. Het is goed — en in Amerika getuigt het mischien wel van moed — dat misdaad en corruptie bekendheid krijgen; dat al

degenen, die de neiging hebben om, zodra de negatieve verschijnselen van ons mens-zijn ter sprake worden gebracht, in zekere mate blindheid bij zichzelf teweege brengen, eens geconfronteerd worden met feiten, die al zouden ze maar voor de helft waar zijn, al zo verschrikkelijk zijn, dat men het welhaast als een eis mag stellen, dat een ieder zijn verantwoordelijkheid in deze bewust wordt.

Mogelijk is de schrijver niet bij machte om met criminaliteit verband houdende problemen aan de orde te stellen, mogelijk kon hij alleen maar signaleren, in de hoop dat andere Amerikanen verder zouden kunnen gaan in een pogen de misdadigheid zijn voedingsbodem te ontnemen.

Als dit zo is verdient zijn schrijven waardering, ook al is overigens het boek op allerlei punten onvolkomen en weinig constructief.

Van de Amerikaanse samenleving wordt een minder prettig — een te onzent trouwens niet vreemd — facet belicht. Iedere maatschappij kent de misdadigheid. De kwantiteit en kwaliteit is vrijwel overal verschillend; ook de criminaliteit in ons land laat zich in vele opzichten niet vergelijken met die in de Verenigde Staten. Maar wel mag aangenomen worden, dat de gevolgen voor de samenleving en zeer zeker voor de enkeling in de misdaad betrokken hier niet minder verschrikkelijk zijn dan elders.

Wij kennen in ons land weinig verantwoordelijke, voor leken leesbare lectuur. De criminologie is een nog jonge wetenschap; de publikaties zijn nog schaars, niet alleen over de verschijningsvormen van de misdaad maar ook en vooral over de mogelijke oplossingen van dit maatschappelijk probleem. Men is het echter wel eens over de doelmatigheid van één voorkomingsmiddel en geneeswijze. Dat is het elkaar medemenselijk tegemoet treden, waarmede u en mij een mogelijkheid is gegeven tegen sociale mistoestanden en dus ook tegen misdadigheid.

v. E.

TESTAMENTAIRE BESCHIKKING

Degenen die de vereniging 'Humanitas' willen gedenken bij testamentaire beschikking, verzoeken wij daartoe de volgende vorm te kiezen:

Ik legateer aan de vereniging voor maatschappelijk werk op humanistische grondslag 'Humanitas', gevestigd te Amsterdam, een bedrag van f uit te keren binnen drie maanden na mijn overlijden (eventueel met bijvoeging van: 'vrij van rechten en kosten').